

עפ"ת (מרכז) 19604-08-24 - רפאל שם טוב נ' מדינת ישראל

עפ"ת (מרכז) 19604-08-24 - רפאל שם טוב נ' מדינת ישראל מחוזי מרכז

עפ"ת (מרכז) 19604-08-24

רפאל שם טוב

נגד

מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

[05.01.2025]

כב' השופט שמואל בורנשטיין, אב"ד

כב' השופט עמית מיכלס

כב' השופטת כרמית בן אליעזר

פסק דין

1. לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט לתעבורה מחוז מרכז (השופט א' בועז) מיום 13.6.2024, בתיק גמ"ר 10337-10-21 במסגרתו הורשע המערער, לאחר ניהול הליך הוכחות, בעבירה של גרימת מוות ברשלנות לפי סעיף 64 לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א -1961 ונגזרו עליו העונשים הבאים: 11 חודשי מאסר בפועל; פסילת רישיון נהיגה לתקופה של 10 שנים; מאסר על תנאי של 8 חודשים למשך 3 שנים; פסילה על תנאי של 6 חודשים למשך 3 שנים, בתנאים שקבע בית משפט קמא; פיצוי בסך 30,000 ₪ לאשת המנוח.
 2. כמפורט בכתב האישום ובהכרעת הדין, ביום 6.8.2021 בשעה 14:30 לערך, נהג המערער במשאבת בטון (להלן: המשאית) בכביש 57, מכיוון מזרח למערב. באותה עת, במסלול הנגדי למסלול נסיעתו של המערער, על כביש 57, מכיוון מערב למזרח, נסע אדם מייקל מרטין (להלן: המנוח), על אופנוע (להלן: האופנוע) והתקרב לצומת בית ליד המרומזר (להלן: הצומת). בסמוך לשעה 14:33, פנה המערער שמאלה בצומת הסמוך (המצוי בהמשך לצומת בית ליד בכיוון נסיעת האופנוע) לכיוון מסוף האוטובוסים, מבלי להבחין שאופנוע מתקרב לכיוונו ומגיע מולו, המשיך בנסיעה רצופה, וחסם את שני נתיבי הנסיעה שבכיוון נסיעתו של המנוח, בעקבות חסימת נתיבי הנסיעה, פגע האופנוע בדופן ימין של המשאית ונדחף לאחור. כתוצאה מהתאונה, נגרמה למנוח חבלה רב מערכתית ופגיעה בראשו ובלסת, הוא פונה לבית החולים "לניאדו", שם נקבע מותו תוך זמן קצר.
 3. במקור נסוב הערעור על הכרעת הדין המרשיעה ולחילופין על גזר הדין, אלא שבמהלך הדיון בערעור, ולאחר ששמע את הערותינו, חזר בו המערער מהערעור כלפי הרשעתו כך שנתר על כנו הערעור ביחס לחומרת העונש בלבד.
- עיקרי גזר הדין

4. בית משפט קמא עמד על הראיות לעונש - עדויותיהן של אשת המנוח ובתה הבוגרת אשר העידו על האובדן הבלתי נתפס בעקבות מות המנוח, ועל כך שבעקבות רשלנות המערער הפכה המשפחה ממשפחה מאושרת למשפחה עצובה וכואבת. מטעם המאשימה הוגש גיליון הרישום התעבורתי של המערער, הכולל 32 הרשעות. מטעם המערער העידו לעונש אשתו ובתו, אשר מסרו שמאז יום התאונה השתנו חייהן ללא היכר, מצבו הנפשי של המערער התדרדר ומצבו הבריאותי קשה; כן הוגשו מסמכים רפואיים: האחד, סיכום רפואי שנערך על ידי רופא המשפחה של המערער ולפיו עונש מאסר עלול לגרום להתדרדרות במצבו הבריאותי ולסיכון חייו באופן ממשי; השני, חוות דעת רפואית שנערכה על ידי פרופ' מאיר להב, מומחה לרפואה פנימית והמטולוגיה, אשר ציין שהמערער חולה בשתי מחלות ממאירות המטולוגיות וכי חשיפה לסביבה מזוהמת וטיפול רפואי לא מתאים עלולים לגרום להתדרדרות במצבו ולסכן את חייו.

5. בית משפט קמא עמד על טיעוני הצדדים לעונש וציין את דבריו האחרונים של המערער אשר פנה למשפחת המנוח, הביע צער על מות המנוח תוך שהבהיר שהאירוע ילווה אותו עד יום מותו. בית משפט קמא עמד על העובדות שגיבשו את רשלנות המערער, אשר יכול היה וצריך היה לראות את המנוח ואת יתר כלי הרכב אשר החלו לנסוע לכיוון ישר בחסות האור הירוק עוד בטרם החל את פנייתו שמאלה; המערער בחר באופן מודע שלא לעצור את המשאית לפני הפניה, חייב היה להסתכל היטב לעבר התנועה האמורה לבוא מולו טרם שפנה שמאלה וכמובן גם במהלך הפניה, ומשלא עשה כן, הגדיל עוד את הסיכון להתרחשותה של תאונה. בית משפט קמא הפנה לקביעתו בהכרעת הדין לפיה מעשים אלו מגבשים רשלנות בדרגה "בינונית לכל הפחות". כן נקבע, שכנהג מקצועי הנוהג ברכב גדול וכבד, חלה על המערער חובת זהירות מוגברת שאותה הפר. בית משפט קמא הוסיף כי לא הובאה בפניו ראיה המלמדת על כך שהמנוח נהג מעל המהירות המותרת בחוק וקבע כי אם קיים אשם תורם מצדו, הרי שהוא מזערי ואיננו בבחינת גורם זר מתערב.

הוטעם כי אמת המידה הקובעת את העונש בעבירות מסוג זה היא דרגת הרשלנות; כי ראוי להטיל בעבירה של גרם מוות ברשלנות בתאונת דרכים עונשי מאסר ממש וכן פסילה הולמת, הן לאור עיקרון קדושת החיים והן משיקולי הרתעה; וכי בעבירה זו, ככלל נסוגות נסיבותיו האישיות של הנאשם מפני האינטרס הציבורי ואך בנסיבות חריגות ומיוחדות תתקיים הצדקה להימנע מהטלת עונש מאסר מאחורי סורג ובריח.

לאחר סקירת פסיקה, נקבע כי מתחם העונש ההולם בענייננו כולל מאסר בפועל הנע בין 10 חודשים לבין 20 חודשים, לצד פסילת רישיון הנהיגה לתקופה של עד 15 שנים, מאסר מותנה ופיצוי למשפחת הקורבן. בעת קביעת העונש בתוך המתחם שנקבע, נשקלו גילו המתקדם של המערער (70); היותו נשוי ואב לחמישה ילדים, והשפעת עונש מאסר על המערער ומשפחתו; העדר עבר פלילי; וותק נהיגה; עבר תעבורתי הכולל 32 הרשעות, בעיקר עבירות מסוג ברירת משפט; מצבו הבריאותי המורכב של המערער שאובחן כחולה לוקמיה כרונית, הגם שנקבע שאין במצבו זה כדי להוביל להימנעות מריצוי מאסר ממש; ניהול המשפט באופן השולל מהמערער "הנחת הודאה".

בית משפט קמא שב והדגיש שהגם שמלאכת הענישה בעבירה מסוג זה אינה קלה, בהינתן שככלל מדובר בנאשמים נורמטיביים שהתרשלו ברגע של היסח דעת, הרי שעדין הטלת עונש מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות תתאפשר במקרים חריגים בלבד. בנסיבות אלו, נקבע שיש להשית על המערער עונש מאסר מאחורי סורג ובריח, הגם שבתחתית מתחם העונש שנקבע.

תמצית טיעוני הצדדים בערעור

6. ב"כ המערער טען שרף הרשלנות העולה מנסיבות ביצוע העבירה הוא נמוך ולא בינוני כפי שקבע בית משפט קמא.

עוד נטען כי שגה בית משפט קמא משקבע שהמערער אינו יכול ליהנות מ"הנחת הודאה" בהתחשב בכך שבעקבות ניהול המשפט התגלתה התמונה העובדתית במלואה, לרבות רשלנותו התורמת של המנוח לתאונה שביטויה בעקיפת כלי רכב מימין בנהיגה מהירה; חציית שטח הפרדה מבלי לבלום עד להתרחשות התאונה, לאחריה נתגלה שהאופנוע היה מצוי בהילוך רביעי, ראייה המלמדת על המהירות הגבוהה בה נהג. עוד טען הסנגור שבעקבות ניהול ההליך נתגלו מחדלי חקירה אשר לא ניתן להם משקל ראוי ואשר עניינם בהעדר בדיקת מהירות נסיעתו של המנוח ובלמי האופנוע. אף הודגש שלאחר התאונה הקטלנית ובעקבותיה בוטלה הפנייה שמאלה שבה פנה המערער. בנסיבות אלו, סבר ב"כ המערער שהיה מקום לקבוע מתחם עונש הולם שתחתיתו במאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות. אשר לעונש בתוך מתחם הענישה, נטען ששגה בית משפט קמא משלא הפנה את המערער לקבלת תסקיר מבחן; לא נתן משקל מספק לנסיבותיו האישיות של המערער ובפרט למצבו הרפואי הרעוע, לרבות חוות הדעת הרפואית שהגיש, שאמנם צוין כי הוגשה אך בסופו של דבר לא נלקחה בחשבון; לעובדה שעברו התעבורתי של המערער אינו כולל עבירות מהרף הגבוה ולחרטה הכנה שהביע. בנסיבות אלו נטען שיש להעמיד את עונשו של המערער בתחתית מתחם העונש שנקבע ולהפנותו לממונה על עבודות השירות לצורך קבלת חוות דעת. כן עתר הסנגור לקצר משמעותית את תקופת הפסילה בפועל שהוטלה על המערער.

7. מנגד, עתר ב"כ המשיבה לדחות את הערעור, תוך שסמך ידיו על גזר דינו של בית משפט קמא על נימוקיו, ותוך שהביע התנגדות לטענות המערער ביחס לרף הרשלנות ולתרומת המנוח להתרחשות התאונה, בטענה שמדובר בממצאים שנקבעו בהכרעת הדין. יתרה מכך, נטען שממילא אין משמעות להתרשלנות המנוח בהינתן גרסת המערער להתרחשות התאונה ולטיב רשלנותו. לשיטת המשיבה, מי שנקבע בעניינו שהוא התרשל בדרגת רשלנות בינונית דינו אחד - ריצוי מאסר מאחורי סורג ובריה. אשר למצבו הרפואי של המערער, טען הפרקליט כי זה אינו מונע מהמערער לרצות עונש מאסר מאחורי סורג ובריה, בהינתן שלא הוכח שהמאסר יוביל לקיצור תוחלת חייו. עוד טען, שאמנם הוגשה חוות דעת רפואית בה צוין שעל המערער להימנע במצבו מחשיפה לזיהומים וכי בית הסוהר הוא סביבה מזוהמת שעלולה לסכן את חייו, אולם מדובר בקביעה ספקולטיבית אשר אין לה על מה לסמוך. דיון והכרעה

8. נקדים מסקנה לדיון ונאמר שלאחר שנתנו דעתנו לטענות הצדדים, צפינו בסרטונים המתעדים את התאונה, ובחנו לעומק את גזר הדין, מצאנו כי בנסיבותיו המיוחדות של מקרה זה, יש מקום להקל בעונשו של המערער כך שעונש המאסר יעמוד על 9 חודשי מאסר שניתן לרצותם בדרך של עבודות שירות, ככל שהמערער ימצא מתאים לכך על ידי הממונה על עבודות שירות. להלן טעמינו.

9. בית משפט קמא עמד בגזר הדין על הכלל לפיו עבירות של גרם מוות ברשלנות במסגרת תאונות דרכים, מצדיקות, ככלל, הטלת עונש הכולל רכיב של מאסר לריצוי מאחורי סורג ובריח [רע"פ 902/21 בן לולו נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (28.2.2021); רע"פ 4953/20 זיתאוי נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (4.8.2020); רע"פ 3575/19 תבור נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (30.6.2019); רע"פ 541/16 קאזז נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (29.3.2018); רע"פ 2996/13 נייאזוב נ' מדינת ישראל (13.8.2014)], כאשר רק במקרים חריגים, ניתן להסתפק בעונשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות. כלל זה הוא פועל יוצא של הבכורה שניתנה לערך קדושת החיים "וזאת לא רק באמצעות הטלת איסור פלילי על פגיעה בערך זה, אלא גם בגזירת העונש המתאים. על העונש להיקבע מתוך ההבנה הבסיסית כי כל אדם הוא עולם ומלואו, ופגיעה בו היא, כשלעצמה, מעשה חמור מאין כמותו. יתרה מכך: פגיעה באדם אחד פוגעת לא רק בעולמו שלו, אלא גם בעולמות של אלו הקרובים לו - משפחה וחברים, שנאלצים להתמודד עם קשיים שאין דבר שיכול לרככם. לכך יש לתת את המשקל הראוי..." [ע"פ 3545/18 קיקס נ' מדינת ישראל (24.2.2019)].

10. כאמור בפתח הדברים, מצאנו כי המקרה שלפנינו נמנה על אותם מקרים חריגים, המצדיקים הימנעות מהטלת עונש מאסר ממש.

צדק בית משפט קמא בדחותו את טענת ב"כ המערער כי רשלנותו של המערער היא ברף הנמוך, זאת לנוכח מעשיו ומחדליו כפי שפורטו הן בהכרעת הדין והן בגזר הדין, וביתר שאת לנוכח חובת הזהירות המוגברת החלה עליו כנהג משאית מקצועי [ראו לעניין זה, מיני רבים: ע"פ 1802/17 אבו סיאם נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (28.6.2018)].

לאחר שצפינו אף אנו בסרטונים המתעדים את התרחשות התאונה, מצאנו שרשלנות המערער באה לידי ביטוי בראש ובראשונה באי מתן זכות קדימה לכלי הרכב בנתיב הנסיעה הנגדי, כאשר בפרק הזמן בו נצמד עם משאיתו למסלול השמאלי לקראת הפניה שמאלה, הבחין המערער, או שלכל הפחות היה אמור להבחין, בכך שכלי הרכב במסלול הנגדי ממתינים בצומת זמן רב עד להופעת מופע ירוק ברמזור. במצב דברים זה מצופה היה מנהג סביר, לא כל שכן מנהג משאית, להמתין עד לעצירת כלי הרכב במסלול הנגדי במופע הרמזור האדום הבא ולא לנסות ולהספיק לחצות את הצומת מתוך תקווה שמופע הרמזור בנתיב מולו ימשיך להיות אדום עד שישלים את הפנייה. ואולם, לצד הטעות הקשה שעשה, לא עבר המערער עבירות נוספות על חוקי התנועה כדוגמת חציית צומת כשמופע האור ברמזור אדום, הפרת תמרור עצור, נהיגה במהירות האסורה על פי החוק, או נהיגה בשכרות או כשהוא פסול מלנהוג ברכב וכיו"ב.

11. אשר לטענות המערער בדבר רשלנות תורמת מצד המנוח - קבע בית משפט קמא שהתנהגות המנוח לא היוותה גורם זר מתערב, זאת בשים לב לכך שלא הייתה הגורם המכריע להתרחשות התאונה ובהינתן שמדובר בהתנהגות שניתנת הייתה לצפייה על ידי המערער, בפרט מקום בו עסקינן בנהג מקצועי. בעניין זה נקבע שככל שהייתה רשלנות כלשהי מצד המנוח, הרי שהיא מזערית. ואולם, על אף קביעתו זו של בית משפט קמא, לא ניתן להתעלם מהעובדה שלא הונחה בפני בית משפט קמא תשתית ראייתית בנוגע למהירות הנסיעה של האופנוע. בסופו של יום, מהירות האופנוע נותרה עלומה, זאת על אף שגם לדעת בית משפט קמא בנסיבות אלו "היה מקום להעביר את סרטוני התאונה לבחינה האם ניתן לקבוע מהירות נסיעת האופנוע". מעבר לאמור, מהכרעת הדין עולה שלאחר התאונה נמצא האופנוע בהילוך רביעי, והמנוח לא בלם או ביצע פעולה של הטיית האופנוע עובר לפגיעה במשאית (עמ' 71 להכרעת הדין). על כל אלו יש להוסיף שאין חולק שהמנוח עקף מימין במהירות את כלי הרכב בכיוון נסיעתו, בשלב בו החלו בנסיעה איטית לאחר שמופע הרמזור הפך ירוק, כאשר לצורך כך אף עלה על אי תנועה.

טענה נוספת של המערער, שנטענה בשלב הערעור ועליה לא חלק ב"כ המשיבה, היא כי בעקבות התאונה בוטלה הפנייה שמאלה בה פנה המערער בצומת, ללמדנו כי הופקו על ידי גורמי המקצוע הלקחים המתבקשים בכל הנוגע לתשתית הבעייתית ולכשל התכנוני בצומת במועד הרלוונטי. נתון זה, שהוא בעינינו בעל חשיבות רבה, לא היה ידוע לבית משפט קמא ולכן לא נלקח בחשבון במסגרת שיקוליו בשלב גזירת הדין.

כמו בית משפט קמא, אף אנו סבורים שאין בנתונים אלו די כדי להותיר ספק בנוגע לאשמת המערער ואחריותו לתוצאות הטרגיות של מעשיו, כנלמד ממעשיו, ממחדליו ומגרסתו לתאונה, ואולם להשקפתנו הם בעלי חשיבות רבה לצורך קביעת עונשו.

12. לכל האמור מצטרפות נסיבותיו האישיות של המערער - גילו המתקדם, העדר עבר פלילי ותפקודו הנורמטיבי; העובדה כי אינו בעל רישום תעבורתי מכביד, בפרט בשים לב לוותק נהיגתו; ומצבו הרפואי המורכב, לרבות שתי מחלות ממאירות כמפורט בחוות הדעת הרפואית שהגיש. עוד נזכר כי בדיון שנערך בפנינו חזר בו המערער מהשגותיו בנוגע להכרעת הדין, עובדה המשקפת לטעמנו נטילת אחריות, גם אם מאוחרת, הן לתוצאה הטרגית והן לחלקו בתאונה, ואף לכך יש ליתן משקל מסוים בתיקים מסוג זה.
- השילוב בין הנסיבות הייחודיות בהן התבצעה העבירה במקרה שלפנינו לבין נסיבותיו האישיות הקשות של המערער ונטילת האחריות, מטה את הכף לטובת האפשרות של ריצוי עונש המאסר בדרך של עבודות שירות, כפוף להתאמתו.
13. נוסף ונציין שאף בפסיקה ניתן למצוא מספר מקרים דומים בהם הסתפקו בתי המשפט בעונשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות. ראו לדוגמא: רע"פ 5365/13 היתם נ' מדינת ישראל (24.12.2013); רע"פ 4732/02 סורפין נ' מדינת ישראל (25.11.2002); רע"פ 4261/04 פארין נ' מדינת ישראל (6.12.2004); עפ"ת (י-ם) 38420-08-22 וקסילשטיין נ' מדינת ישראל (27.12.2022); עפ"ת (נצרת) 37444-06-18 קומא נ' מדינת ישראל (29.1.2019); עפ"ת 1267-05-16 חיזגילוב נ' מדינת ישראל (29.6.2016); עפ"ת (מרכז) 71239-12-18 ליבה נ' מדינת ישראל (2.7.2019). לא נעלם מעינינו שבחלק מהמקרים נקבע רף רשלנות נמוך, אולם עיון בנסיבות האירועים, מהן ניתן ללמוד על התנהגות הנהגים הפוגעים, מלמד כי מדובר היה בנסיבות שאינן נופלות בחומרתן מהמקרה שלפנינו.
14. לא מצאנו להתערב ברכיב פסילת רישיון הנהיגה שהושת על המערער או במשכו, זאת בהתחשב באופן בו נהג המערער במשאית, בתוצאה הקשה של מעשיו ולנוכח השיקולים הקשורים בצורך בהרתעת היחיד והרבים.
15. נוכח כל האמור, מצאנו כי דין הערעור להתקבל במובן זה שתחת עונש המאסר של 11 חודשים ירצה המערער 9 חודשי מאסר, אשר כפוף לחוות דעת הממונה על עבודות השירות ירוצו בדרך של עבודות שירות. יתר רכיבי העונש שנקבעו בגזר הדין יעמדו על כנם.
16. המזכירות תמציא את פסק הדין לממונה על עבודות השירות. ניתן היום, ה' טבת תשפ"ה, 05 ינואר 2025, בהעדר הצדדים.